

generaal 't Serclaes de Tilly, ze t. j. 1632 op de Zweedsche troepen van Gustaaf-Adolf veroverden. Ook is het verhaal over deze rampspoedige dagen, dat hij in een lijvig boek neerpende, een geschiedkundige bron van eerste gehalte, welke niet weinig bijdroeg om den naam van Tilly te wasschen van alle vlek in de schuld dezer onmenschenlijke wandaad, hem door de protestansche schrijvers moedwillig aangewreven.

Bandhauer werd naderhand proost van Chotieschow, een nonnenklooster dat afhing van de abdij Tepl. Daar moet hij onder stoffelijk en geestelijk opzicht als een voorman worden gehuldigd. Tevens wist hij de onafhankelijkheid der proosten van Chotieschow van den vader-abt van Tepl bij de overheden der Orde van Premonstreit te bewerken. Meerdere schriften van geschiedkundigen en stichtenden aard heeft zijn vruchtbare pen nagelaten, welke thans in de kloosterbibliotheek van Tepl worden bewaard en alle van belang zijn om de kerkelijke gebeurtenissen van zijn tijd en zijn land beter te doen kennen.

Dr. Pitschmann levert in deze bladzijden een levendig beeld van zijn strijd lustigen confrater en diens zeer bewogen leven, waarbij, aan de hand van kloosterarchief en bibliotheek, hij allerhande zeer belangrijk materiaal brengt voor de geschiedenis der Orde.

Dr Petrus Möhler, *Die Prämonstratenser der Sudeten-Länder in den Hussitenwirren 1409-1434, mit besonderer Berücksichtigung Bisschofs Johann von Leitomyssl (ib., 135-170).*

Rijk gedocumenteerde studie over den langen nasleep van zedelijke en stoffelijke ellende welke de ketterij van Hüß teweegbracht in Bohemen, Moravië en Silesiën, inzonderheid voor de talrijke Premonstratenser kloosters in die landen. Wonderverloop: aan den kant der opstandelingen, een witheer, afvallig kloosterling der abdij van Selau; aan den kant der kerkgetrouwen, een witheer, Jan van Leitomyssl, bisschop van Olmütz en kardinaal. Dr Möhler, die wel op de hoogte schijnt van alle bewijsgronden, en het verloop der gebeurtenissen passend aanknoopt bij de algemeene geschiedenis, schildert knap ineengedrongen de werkzaamheid van den grooten bisschop tijdens het Concilie van Basel en zijn onverdroten strijd met woord en zwaard, om, vooral in Moravië, den invloed der Hussieten stop te zetten en het oude geloof weer in eer te herstellen. Deze schrijver lijkt me de aangewezen man om ons de afdoende levensschets te brengen van die wonderbaar veelvuldige figuur die is: Jan van Leitomyssl. Te meer daar de witheeren van Tepl, te

midden van den godsdienstig-politieken wirwar waarin ze thans leven en lijden, bij voorkeur terug kijken naar die weergaasche tijden welke Hüß en Luther aan hun land en hun huis berokkendden...

Milo Nentwich, *Verzeichniss der Handschriften in der Bibliothek der Stiftes Tepl*, 2 Teil (ib. 203-241).

Hiermede brengt ons de knappe bibliothecaris van Tepl het einde van zijn goed beredeneerden katalogus der mss. van de Tepler bibliotheek. In het gedenkboek van 1917 gaf hij verslag over de 192 hss. der XIIe-XIVe eeuwen; in dit beschrijft hij ons de latere hss. van n° 193 tot n° 660, — een werk voor 't welk de geleerden hem dank moeten zeggen.

Dr Benedikt Brandl, *Goethes Aufenthalt in Böhmen* (ib. 281-316).

Een zeer interessant kapittel uit het leven van den grooten Duitschen dichter, waarin we, hoofdzakelijk aan de hand van Goethes briefwissel, zijn betrekkingen leeren kennen tot de abdij Tepl, abt Reitenbergen, den schranderen ontginner van de wereld vermaarde heilbronnen van Mariënbad, en de Katholieke Kerk. In aansluiting met deze studie is zeer lezenswaard het artikel van zijn confrater Robert Totzauer: *Entstehungsgeschichte der Stift Tepler geologischen Goethe-Sammlung*, in ditzelfde boek.

Zur Geschichte der Bauernhöfe und Familien auf den Dörfern der ehemaligen Stift Tepler Herrschaft. Die Dörfer des Witschiner Kirchspiels (ib. 357-406).

Geen eigenlijke economische geschiedenis, veeleer een beredeneerde lijst der familiën die in 't verloop der eeuwen de verscheidene hoeven der abdij van Tepl in de bewuste streek hebben bezeten; alles getrokken uit de oorkonden en registers van het Tepler archief.

Dr L., *Die ersten Papsturkunden des Stiftes Tepl* (ib. 345-348).

Zeer bondige diplomatische studie aangaande de drie eerste pauselijke bullen, t. j. 1197 door Hroznata, den stichter van Tepl, voor zijn abdij verkregen.

Averbode.

J. EVERS, O. Praem.